

ÖZCAN ALTABAN
1938, 5 Mayıs 2024, Ankara

1. The Government of Space; *Town Planning in Modern Society*, Faber and Faber, 1986, 46.

* TED Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğretim Üyesi, Prof. Dr.

MESLEK VE EĞİTİM İNSANI OLARAK ÖZCAN ALTABAN

Baykan Günay*

Özcan Altaban'ın iki yönü var, ilki bir meslek insanı ve mimarlık alanından gelerek, kendisini şehir planlaması ve tasarımı konularında uzmanlaştırmış. İkinci yönü ise eğitim ve bu çerçevede kapsamlı planlamayı öğrencilerine aktarırken bunun hem yasal boyutlarını, hem de süreçleri yönetme biçimlerini tartışmaya açmış. Bir diğer özelliği de tasarımın yasal çerçevelerini oluşturmaya çalışmış, yeni gelişmekte olan şehir plancılarını tasarım kuram ve modelleri ile tanıştırmıştır. Günümüzde meslek alanı ile üniversite arasındaki bağların zayıfladığını gözlüyorum. Bu ilişkiyi güçlü tutanlardan birisi olan Özcan Altaban'ın bu yönüyle planlama toplumuna kazandırdıklarını tartışmayı önemli buluyorum. Bu metin Özcan Altaban ile yollarımızın kesiştiğini düşündüğüm kimi rastlaşmaları anlatmaktadır.

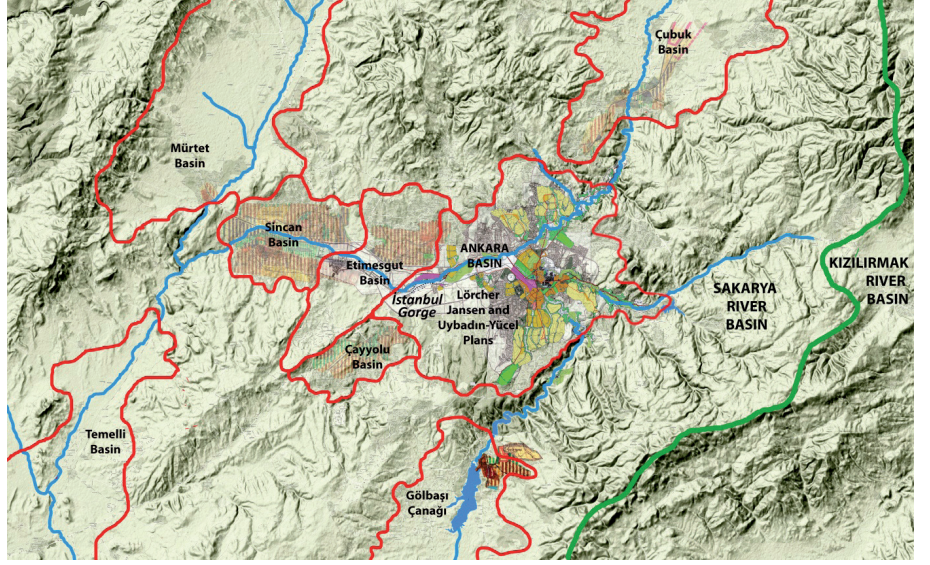
Alison Ravetz (1) İngiltere'de mimarlığın 1834 yılında bir meslek olarak yasal nitelik kazandığından söz eder. Bu büyük bir olasılıkla mühendisliğe karşı

özerklik kazanma anlamına gelmektedir. Yirminci yüzyıla girildiğinde ise, gene mimarlar şehir planlamasının da kendi alanları olduğunu savlamışlardır. Bu çerçevede Liverpool Üniversitesinde kurulan ilk Şehir Planlaması ve *Civic Design Bölümü* (*Department of Town Planning and Civic Design*)(1) mimarlar tarafından örgütlenmiştir. İlginçtir ki Özcan Altaban bu okulda eğitim almıştır. Daha da ilginç olan "civic(s)" kavramıdır. İzleyebildiğim kadarıyla Patrick Geddes okulunun ürettiği bir kavramdır ve kentli ya da yurt/yurt bilgisi anlamında kullanılmaktadır. *Civics* sözcüğünü Geddes, "uygulamalı toplum bilim" olarak algılamakta, alan araştırmalarını da "civic survey" olarak nitelendirmektedir. Bir diğer bakışa göre "civic design", kamusal alanın törensel veya kurumsal yönlerini kapsamaktadır. Bu tartışmalardan yola çıkarak Özcan Altaban'ın aldığı eğitimin mimarlık alanı ile gene Geddes tarafından başlatılan "şehir-bölge" ya da "bölgesi içinde şehir" yaklaşımını birleştiren bir nitelikte olduğunu söyleyebiliriz.

Ravetz, Şehir Planlamasının ana disiplininin mimarlık olduğunu kabul eder ve çeşitli mesleklerden oluşan şehir plancılarının, 1913'te meslek odası kurulması için girişimlerde bulunduğunu ancak çok daha sonra 1930'ların kriz yıllarında şehir planlamasının bağımsız bir meslek olarak kabul gördüğünü belirtir. 1940'ların "kapsamlı planlama" sistemi kurulduktan sonra planlamada alan araştırması dönemi başlamış ve bunun sonucunda ise planlama diplomasına sahip sosyal bilimcilerin sayısı artmış, mimar plancılarının oranı ise düşmüştür.

Özcan Altaban'ın Liverpool izlenimi, 1967 (Özcan Altaban Belgesi).

Ankara Metropoliten Alan Nazım Plan Bürosunun ürettiği Çanak Planlaması 24.02.1982 (Baykan Günay yorumu).

Benzer süreçler Türkiye’de de yaşanmış ve planlamanın fiziksel yönünün baskın olduğu dönemlerde önce yabancı daha sonra ülkemiz mimarları şehir planlaması alanını denetlemişlerdir. Anılan dönemde Özcan Altaban kendisine bir yol aramış; İstanbul, Londra ve Liverpool kentlerinde kamu denetimindeki planlama bürolarında çalışmıştır. Ülkemizde ise mimar kökenli planlar İmar ve İskân Bakanlığını örgütlemişler ve mevzuatın oluşturulmasına katkıda bulunmuşlardır.

20.07.1965 tarih ve 6/4970 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına dayanarak İmar ve İskân Bakanlığı’na 1969 yılı başlarında kurulan Ankara Metropoliten Alan Nazım Plan Bürosu, Özcan Altaban’ın Haluk Alatan ile birlikte yeni bir planlama modelini geliştirdikleri ortamı sağlamıştır.

Büro, derin alan araştırmaları yapmış, seçenekler üretmiş ve Ankara’nın doğal çevresini irdeleyerek jeomorfolojik çanakları dikkate alan bir kent formu üretmiştir. Bu çerçevede dönemin kavramsal çerçeveleri olan merkezi yer ve eşik kuramları bağlamında kentin çeperi oluşturulmaya başlanmıştır.

1980’li yılların başında Nazım Plan Bürosunun görevi sona ermiştir. 1981 yılında ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümünün eğitim programını yenilemek için başlattığı girişimlerin arkasında da yeni bir planlama yöntemi olarak görülen kapsamlı planlamaya geçiş kaygısı bulunmaktadır. O dönemde 5 yeni öğretim üyesi bölüme

alınmıştır; bunlardan ikisi mimar (Özcan Altaban, Yiğit Gülöksüz), üç tanesi de şehir plancısı (Ali Türel, Gökhan Mentesh, Baykan Günay) diplomasına sahiptirler. Özcan Altaban ile daha yakından tanışmam bundan sonra başlamıştır.

İşin ilginç tarafı Özcan Altaban, Devlet Güzel Sanatlar Akademisinden 1961 yılında yüksek mimar olarak mezun olmuş, daha sonra bünyesinde kurulan ilk Şehir Planlaması ve *Civic Design Bölümü* olan Liverpool Üniversitesinde 1966-68 yıllarında yüksek lisans çalışmasını tamamlamıştır. Buna karşılık ODTÜ’nün yeni kadrolaşmasında, planlama deneyimi yüksek olduğu için kendisinden kentsel planlamanın yasal ve yönetsel boyutları üzerinde çalışmalar yapması beklenmiş, şehir planlama diplomasına sahip Baykan Günay’ın ise Bölümde zayıfladığı düşünülen tasarım konularını geliştireceği varsayılmıştır.

İnsan Olarak Özcan Altaban

Özcan Altaban Bursa doğumludur. Annesi ölene kadar her fırsatta Bursa’yı ziyaret eder, uzun tatillerde ise Yalova’daki yazlıktadır. Eşi Erten Hanım da İstanbul Teknik Üniversitesi 1962 mezunu bir mimardır ve kendisi kültürel varlıklar alanında uzmanlaşmıştır. Nevşehir, Kırşehir ve Mevlana Kültür Merkezleri ile Amasya, Niğde, Çanakkale, Kars, Efes ve Afrodisias Müzelerini ve Hatay Müzesi Ek Binasını tasarlamıştır.

Altaban ailesi, mimarlığı daha teknik bir olgu olarak ele alan İTÜ ile

GÜNEŞLİEVLER Yapı kooperatifinden,
Göbbaşı, Hacılar Köyü 336 No'lu parselin
satın alınması işine ait komisyon bedeli
olarak 1.5 (Bir buçuk) Milyon TL. aldım

16 Nisan 1987

ÖZCAN TÜMER

Özcan Bey birçok durumda hep el yazısını kullanmış, bildiri ve mektuplarını bu yolla kaleme almıştır.

Özcan ve Erten Altaban. Haziran, 1987
Ankara Lalahan yöresinde piknik (Baykan Günay Belgesi).

çevreye daha sanatsal olarak bakan DGSA mezunlarının bir bireşimidir. Özcan Altaban sezebildiğim kadarıyla geleneksel bir aile yapısından gelmektedir. Her zaman nazik, kibar ve ağırbaşlı tavırlarıyla bilinmiştir. Kimseyi kırmamış, hep uzlaşmadan yana olmuştur. Bu tavırlarıyla hem öğrencilerine karşı, hem de katıldığı

bütün etkinliklerde bu yönüyle herkese kendini saydırmıştır.

1981 yılında ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümüne alınan elemanlardan üçü fiziksel planlama ve tasarım alanından gelmektedir; diğer ikisi ise konut ve ulaşım konularında uzmanlaşmış kişilerdir. Sanırım burada

Çanakkale Arkeoloji Müzesi: Erten Altaban, 1984 (Baykan Günay Belgesi, 2005).

Özcan Altaban 1986

"Belediyelerden umutluyum, ama siz..."

"Dağlım çocuklar."

"Ne istiyorsanız yazın, bütün kurtlarımızı dökün çocuklar."(2)

toplum bilim ile planlama arasında bir uzlaşma sağlanması söz konusudur. Özellikle stüdyo çalışmalarının güçlendirilmesi düşünülmektedir. 1981 yılından başlayarak Özcan Altaban ODTÜ'lüdür. Kendisi bunu özümsemiş, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü de kendisinden beklediği verimi almıştır.

Yarışmalar

Özcan Bey mimardır ancak şehir ve bölge planlama uzmanları ile çalışacak şekilde kendisini donatmıştır. 1960'lı yılların sonlarında ODTÜ Şehir ve

Bölge Planlama Bölümü ilk mezunlarını vermeye başlamıştır. Mimar kökenli planlılar ile Şehir ve Bölge Planlama Bölümü mezunları birlikte çalışmalar üretmekte, ülkede kapsamlı planlama anlayışı pekişmektedir. 1970'lerde ise fiziksel ağırlıklı imar planlamasından çok kenti bölgesi içinde gören planlama anlayışı etkin olmaktadır. Ankara Metropolitan Alan Nazım Plan Bürosunda yeni mezun planlılar çalışmakta, bölge planlısı ünvanlı çeşitli alanlardan gelen mezunlar ilgili kurumlarda iş bulabilmektedirler.

2. INCOMPLETE'86; ODTÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü 1985-1986 Ders Yılı Mezuniyet Yıllığı, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Basım İşliği, Ankara 1986

Altınpark Yarışma Jürisi, 1985: Ahmet Uzel, Turgay Ateş, Kamutay Türkoğlu, Baykan Günay, Yüksel Öztan, Orhan Alsaç, Özcan Altaban, Gönül Tankut, Raci Bademli (Baykan Günay Belgesi)

Altınpark Yarışma Jürisi 1985: Kamutay Türkoğlu, Baykan Günay, Türkay Ateş, Orhan Alsaç, Raci Bademli, Özcan Altaban, Yüksel Öztan, Gönül Tankut, Ahmet Uzel (Baykan Günay Belgesi)

Bu oluşumlar içinde yeni bir alan oluşmakta; mimarlar, şehir plancıları ve peyzaj mimarları imar planı yarışmalarının yanı sıra kent parçalarını konu alan konularda etkin olabilmektedirler. Özcan Altaban ile

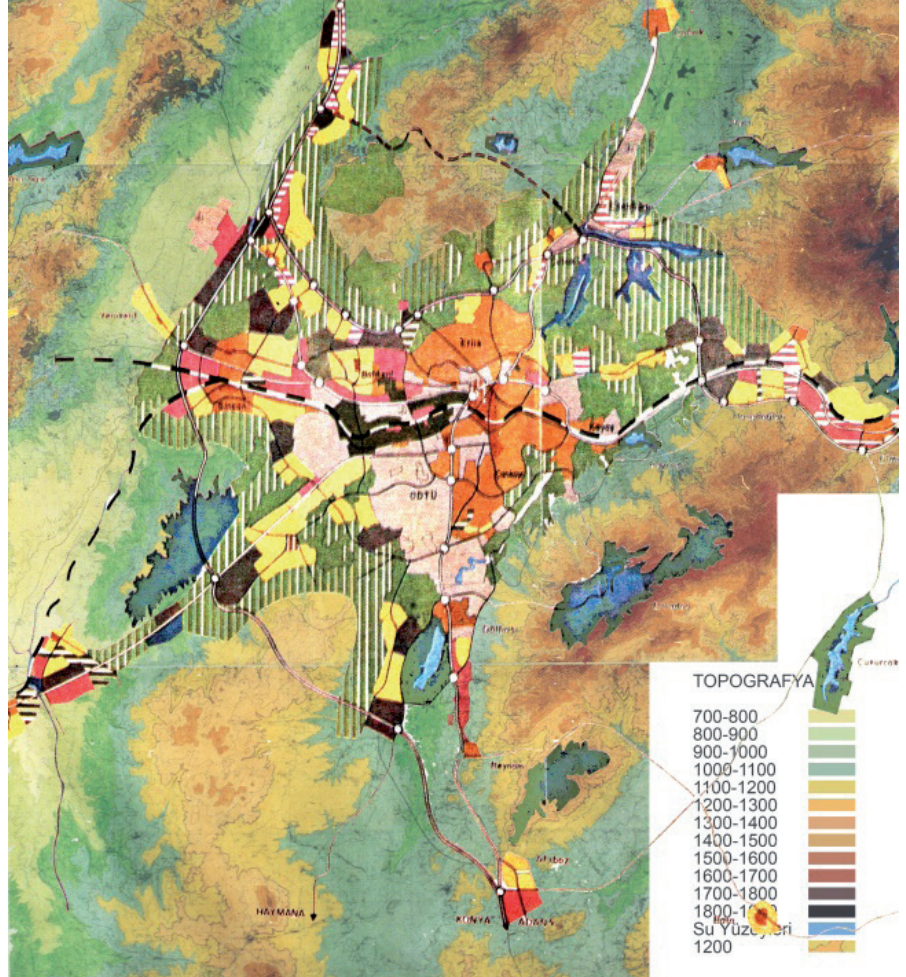
birlikte görev yaptığımız bir yarışma Ankara Altınpark olmuştur. Bu yarışmayı önemsememin bir nedeni seçilen projeye göre parkın yapılmış olmasıdır.

Bu çerçevede yeni bir planlama modeli gelişmekte, üst ölçekte kapsamlı planlama yapılmakta, kent parçalarında ise tasarlama eylemi dönemi başlamaktadır. Bu Özcan Altaban'ın aldığı eğitimle örtüşmektedir.

Ankara 2015

Ne ilginçtir ki, 1985-86 yıllarında Ankara için yeni bir plan elde edilmesi süreci İmar Daire Başkanlığı tarafından değil, EGO Genel Müdürlüğü tarafından üstlenilmiştir. O dönemde Ankara için metro sisteminin inşası söz konusudur ve bunun için süresi dolan Ankara nazım planının bir uzantısı olarak yeni bir üst-biçim elde edilmesi ve ulaşım çalışması yapılması istenmiştir. İlhan Tekeli'nin yönetiminde ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Çalışma Grubu tarafından yapılan

4. Tekeli, İ., Altaban, Ö., Güvenç M., Türel, A., Günay, B., Bademli R., (1986). Ankara 1985'den - 2015'e", Ankara Büyükşehir Belediyesi EGO Genel Müdürlüğü.

Ankara 2015; Tek yönlü koridordan çok yönlülüğe (4).

çözümlemeler, kestirimler ve uygulanan çekim modeli, yeni bir üst-biçimle sonlandırılmış ve Ankara 2015 Yapısal Planı elde edilmiştir. Yeni üst-biçimin oluşturulmasında tek koridor yerine çok koridorlu bir sistem yeğlenmiş, koridorlar boyunca da tek damar yerine çift damarlı bir ulaşım ağı önerilmiştir. Bu düşünce geliştirilirken Ankara ciddi boyutlarda hava kirliliği ile karşı karşıyadır.

O dönemdeki otoyol ağı, biri kentin kuzeyinde geçerek doğuya, diğeri batısından geçerek güneye yönelen iki omurgadan oluşmaktadır. Bu kurgu, çok-koridorlu kent biçimiyle çatışmamış ve öngörülen kentsel gelişme örüntüsü çekim modeliyle sınanmıştır. Böylece yapısal planlamanın bir türevi daha devreye sokulmuş, Ankara 2015 Yapısal Planı, sistem yaklaşımli planlama çerçevesinde ele alınmıştır.

Bu yapılırken, Ankara Metropolitan Alan Nazım Plan Bürosunun ürettiği ve 24.02.1982 tarihinde onaylanan Çanak Planlaması temel alınmış ve

kentsel gelişme Ankara'nın çanaklarının oluşturduğu jeomorfolojik yapı ile uyumlu olarak biçimlendirilmiştir.

Ankara 2015 böyle bir süzgeçten geçmiş, yerel yönetim bu belge ile ne yapacağını bilememiş, dahası otoyolun tasarımı değiştirilerek Ankara'yı saran bir çevre yoluna dönüştürülmüştür. 1990 sayımı da Ankara'da nüfus artışının düştüğünü göstermiş ve Ankara 2015 çok koridorlu bir büyüme stratejisini savunan bir düşünce olarak tarihe geçmiştir.

İdari Yargı ve Bilirkişi Olgusu

Özcan Altaban ile Danıştay ve İdare Mahkemelerinde çok sayıda keşfe gittim. Hepsisi keyifli gezilerdi. Anadolu peyzajları içindeki yerler bize akşamları sohbet ortamları hazırladı ve dostlukları pekiştirdi. Bunlardan yalnızca ikisine değinme gereği duyuyorum.

Bunlardan ilki, Kocatepe Camiinin yapılması ile Kızılırmak Sokak ile Cami arasındaki parsellerin kamulaştırılması sonucunu doğuracak plan kararına karşı açılan davadır. Baykan Günay

Isparta / Gölcük 1999; Özcan Altaban (Baykan Günay Belgesi).

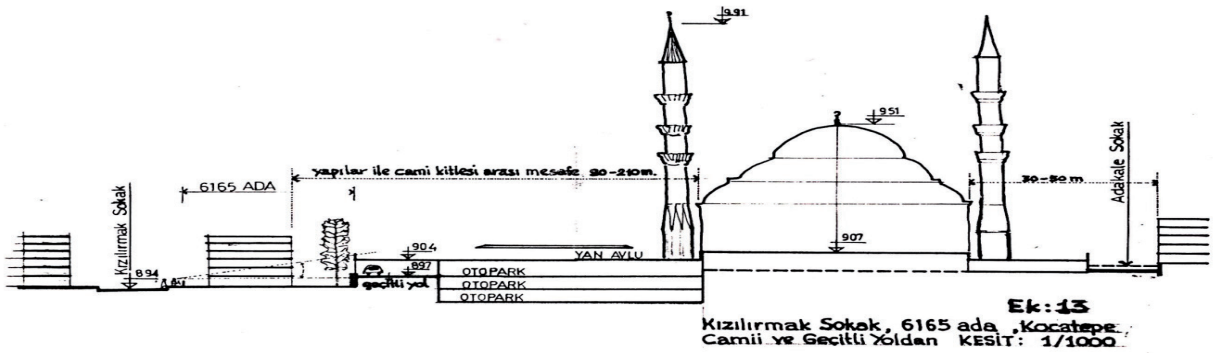
Seferihisar 1996; Özcan Altaban, Ali Türel (Baykan Günay Belgesi).

Eğirdir 1998; Duran Taraklı, Özcan Altaban (Baykan Günay Belgesi).

Toroslar 1999; Baykan Günay, Özcan Altaban (Baykan Günay Belgesi).

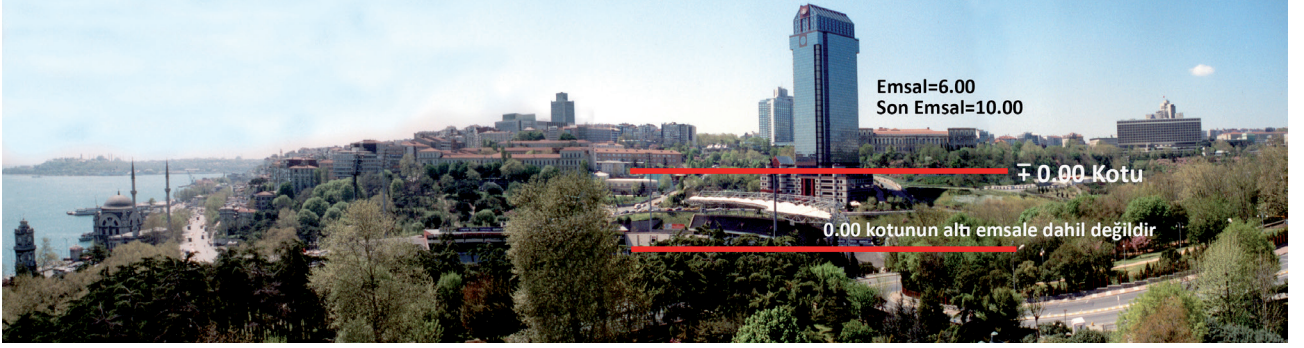
Kocatepe Camii ve Eklerine ait Kesit; Özcan Altaban şablon yerine el yazısını yeğlemiş. (Baykan Günay Belgeleri).

ve Ali Türel ile birlikte bilirkişi olarak atanan Özcan Altaban konuya bir mimar ve geleneksel toplumun değerleri açısından yaklaşmış, bir mahalle içinde yapılacak caminin ölçülerini ve ölçeğini karşılaştırmıştır. Kendisi yapılmak istenenin Ankara'nın Cumhuriyetin ilk dönemlerinde oluşan mahalleler ile uyumadığını görmüş ve caminin boyutlarının bu ölçeği zedelediğini göstermek için bir de kentsel kesit üretmişti.

Bu vesile ile kendisinin iki sözcüğü benim alıştığımından farklı olarak kullandığını gözlediğimi belirtmeliyim. Bunlardan ilki, benim kullandığım şekliyle "Camisi" idi. Özcan Bey ise, bize büyüklerimizin öğrettiği kullanma şekli "Camii" dir der ve bu formu kullanırdı. İkinci sözcük ise bana öğretildiği şekliyle "dolayısıyla", Özcan Beyin ifadesiyle "dolayısıyla" dir. Birlikte hazırladığımız raporlarda bir de "dolayısı ile" ifadesine rastladım ki, sanırım bu da benim bulmaya çalıştığım ara çözümdü.

İkinci örnek ise İstanbul İhlamur Vadisinin göbeğindeki Gökkafeş Yapısıdır. İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından açılan davada bu yapının yasal zeminini oluşturan nazım ve uygulama planlarının iptali istenmiştir. Danıştay 6. Dairesinin çağrısı ile 28.05.1999 günü keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmıştır. Ali Türel ve Baykan Günay ile bilirkişi olarak atanan Özcan Altaban dava dosyasının döküm işini üstlenmiştir; çünkü kendisi İstanbul'u çok daha iyi tanımaktadır. Araya adli tatil girmiştir ve Özcan Hoca Yalova'daki yazlığında dava dosyasını incelemektedir.

17 Ağustos Depremine burada yakalanan Özcan ve Erten Altaban'ın buldukları yapı zeminedir ve sanırım sınıflaşma nedeniyle bina zeminin altına girmiş, şans eseri çöküntü olmadığı için aile buradan kurtarılmayı beklemiştir. Kurtarıldıklarında ise dava dosyası zemin altındaki konutta kalmıştır. Bu acı dönemde, davaya müdahil olarak katılan yapım şirketince çeşitli söylentiler çıkartılmış,

Gökkafe ve İhlamur Vadisi (Baykan Günay Belgesi).

bizlerin tarafgir olduğu konusunda suçlamalarda bulunulmuştur.

Bu durumda bilirkişi üyeleri olarak Danıştay'a bir açıklama metni gönderilmiştir. Kurumun bizden kuşku duymadığı tarafımıza bilgi olarak iletilmiştir. Anılan dönemde Özcan Altaban, bedeli karşılığı dava dosyasını zemin altından çıkartmış ve Ekim 1999'da dosya Danıştay'a teslim edilmiştir. Dosyaya ait 24 ek kendisi tarafından hazırlanmıştır.

Danıştay 6. Dairesi Gökkafe için yürütmenin durdurulması kararı vermiş, buna karşılık Dava Daireleri Kurulu 15/12 oyçokluğuyla yapının varlığını kabul etmiştir. Böylece bir yeşil alanı yok eden ve en sonunda emsali

2.50'den 15.00'e yükselten yapı yasal bir temele oturtulmuştur. Bu deneyimden Özcan Altaban'da kalan sarsıntı ise sürekli olarak elinde su şişesiyle gezmesi olmuştur.

Atatürk Kültür Merkezi

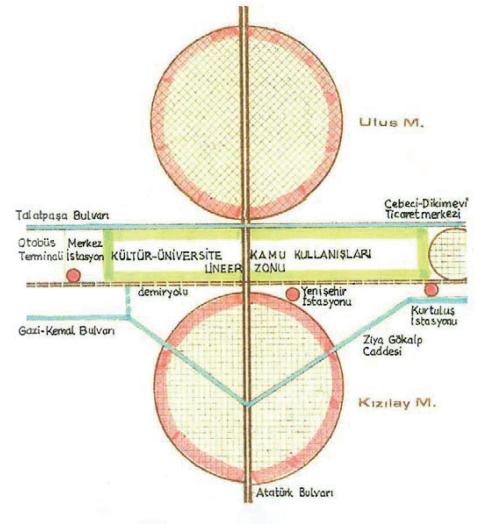
Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Çalışma Grubunca hazırlanan Atatürk Kültür Merkezi (AKM) Alanı Hakkında Bilgiler, Görüşler ve Öneriler adlı rapor Şubat 2009'da Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği'ne sunulmuştur. Çalışma Grubu içinde yer alan Özcan Altaban bu konuya ilişkin olarak Ankara Metropolitan Alan Nazım Plan Bürosundaki çalışmalarından kalan bir duyarlılığı olduğunu ifade etmiş ve

Özcan Altaban'ın AKM grafikleri (Baykan Günay Belgesi).

Resim 6.

1973 Tarihinde onaylı Kültür Merkezinin Uluş ve Kızılay kent merkezi arasındaki konumu ve Hipodrom – 19 Mayıs Spor Alanı – Gençlik Parkı ile ilişkisi ve ulaşım eksen ve türleri ile kolay yaklaşılabir olması...

Resim 7.

Ankara Merkezleri ve Kültür Zonunun Şematik Yapısı

kendisinin yazdığı metin ana rapora eklenmiştir.

Bu raporda Atatürk Kültür Merkezi ile ilgili gelişmeler özetlenmiş ve Mimarlar Odası Ankara Şubesinin 7 Nisan 2006 tarihli Milli Kütüphanede düzenlediği "Atatürk Kültür Merkezi Alanı Ankara'da Kültürün Geleceği" toplantısında sunulan görüşler hakkında yorum yapılmış ve gene elle yapılmış grafik sunumlar eklenmiştir.

Özcan Altaban, anılan toplantıda yaptığım konuşmaya atıfta bulunmuş ve "Hipodromu'mu geri istiyorum" sloganımdan yola çıkarak Ankara Metropolitan Alan Nazım Planı (1990) ile Kent makro formunun en önemli yeşil-açık alan koridorunun korunarak Sıhhiye'de önerilen "Kültür Merkezi" ile bütünleştirilmesi kararlarıyla tamamen örtüşüğünü ifade etmiştir.

ODTÜ Yolu

İmar ve İskân Bakanlığı'nca 1969 yılı başlarında kurulan Ankara Metropolitan Alan Nazım Plan Bürosunun, Özcan Altaban'ın Haluk Alatan ile birlikte yeni bir planlama modelini geliştirdikleri ortamı sağladığından söz edilmişti. 24.02.1982 tarihinde onaylanan bu plan kenti batı yönünde geliştirerek kenti çepere yaymayı amaçlamaktadır. Nazım plan bürosu ekibi burada ciddi

bir sorunla karşılaşmıştır. Kentin güneyinde eski bağlar üzerinde oluşmuş yerleşme dokusu (Esat, Çankaya, Dikmen, Balgat) ile Batı Koridoru nasıl bağlanacaktır. Bu büyük kent parçasının batısında Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve onun ürettiği orman bir engel oluşturmaktadır. Planlama grubu çözümü Çankaya, Ayrancı, Karakusunlar semtlerini kentin kuzeyiyle birleştiren bir yolda bulmuştur. Bu yol ile batı koridoru ve kentin bağlantıları kurulacaktır.

Yol, ODTÜ'nün gündemine 1990'lı yıllarda girmiş ve sürekli olarak eleştirilmiştir. Gerçi ODTÜ'nün bir planı vardır ve gene ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü öğretim üyesi rahmetli Raci Bademli'nin Ankara Büyükşehir Belediyesi **İmar Daire Başkanı** olduğu dönemde onaylanmıştır. Daha sonra ise, Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 06.03.1995 tarihli kararı ile, 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı'nda "Ağaçlık Alan" gösteriminde kalan alanlar I. Derece Doğal Sit, "Üniversite spor ve dinlenme alanları" ile "Üniversite rekreasyon alanları" ile II. Derece Doğal Sit, gölün güney kıyısındaki burun ise Arkeolojik Sit olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla ODTÜ'nün bir Koruma Amaçlı İmar Planına gereksinimi ortaya çıkmıştır.

1957 planında bu yolun ODTÜ girişi ile İstanbul yolu arası planlanmıştır. ODTÜ Yolu olarak adlandırılan güzergâh kentin güneyindeki semtleri kuzey ve batıdaki alanlara bağlamaktadır 1990 Ankara Planı ile oluşturulmuştur. (Baykan Günay Belgeleri).

Anadolu Bulvarının devamı olan ve Karakusunlar üzerinden kentin güney yerleşmelerini batıya birleştiren ODTÜ Yolu üzerinde gene büyük tartışmalar gündeme gelmiştir. Bu yolun güzergâhı kesinleştikten sonra ODTÜ Mezunlar Derneğine arazi tahsis edilmiştir. Diğer yandan Anadolu Bulvarı ile Söğütözü kavşağı arasındaki yolun sürekli tıkanması da bu güzergâhı kullanan Ankaralılar tarafından hoş karşılanmamaktadır.

ODTÜ toplumu ise sürekli olarak bu yolu eleştirmeyi sürdürmektedir. Raci Bademli, 2003 yılında ölmüştür. Özcan Altaban da artık emeklidir ve bu çerçevede kuşkusuz üzülmekte ancak bunu dışa vurmamaktadır. Ortada bir problem vardır ve sonuçta bunu çözmek Rektör Ahmet Acar ile iki emekli öğretim üyesi Baykan Günay ve Ali Türel'e kalmıştır. ODTÜ öğretim elemanları klasik eleştirilerini sürdürmektedir. Mimarlık Fakültesi üyelerinin ise tutumları belirsizdir. Çok yıllar sonra gene emekli bir öğretim üyesinin beni, "yolu Raci ile sen yaptınız" diye suçlaması beni çok üzmüştür.

Karakusunlar yöresinden geçen ve ODTÜ arazisinin bir bölümünü alan bu yol için Ankara Metropolitan Alan Nazım Plan Bürosunun geliştirdiği, Raci Bademli'nin pekiştirdiği karar son derecede doğrudur. Bu olguyu anlamak için gerçekten bir kenti ve sorunlarını iyi okumak gerekir ve kenti bölgesi içinde gören Özcan Altaban'ın bu çerçevede değerlendirilmesi gerekir.

Meslek Alanı ve Eğitimi

Özcan Altaban mimarlık eğitiminin sonrasında şehir planlaması ve tasarımı eğitimi almıştır. Daha

önce de değinildiği gibi Liverpool Üniversitesinde kurulan ilk Şehir Planlaması ve *Civic Design* bölümünde eğitim almış ve tasarımın yurttaşlık ve şehirlik temeline oturtulması gereği olan bilgi ve beceriye sahip olmuştur. Bu süreçten geçmeyen, ancak dönem mevzuatının kendilerine verdiği yetkiyi kullanarak imar planlaması sürecine hâkim olan TMMOB Mimarlar Odasının kimi üyelerinin 21. Yüzyılın başında "mimar olmadan plancı ya da şehirci olunamayacağını" savlamaları ve ODTÜ'de başlayan şehir planlama eğitiminin yanlış olduğuna ilişkin sözleri karşısında Özcan Altaban önemli bir rol oynamıştır. Mimarlık toplumunun başlattığı şehir planlaması eğitimi çerçevesinde Gönül Tankut, Tuğrul Akçura, Sevgi Aktüre, Murat Balamir gibi gene mimar kökenli plancıların uzantısı olarak Özcan Altaban da Şehir ve Bölge Planlamasını ayrı bir meslek alanı olarak kabul etmiş ve önemli katkılarda bulunmuştur.

Özcan Altaban kuşkusuz çok iyi bir insandır ve bu yönleriyle anılacaktır. Ancak bir konu beni çok üzmüştür ve bunu sizlerle paylaşmak isterim. Mimarlık Fakültesi Dekanı Sayın Prof. Dr. Yıldırım Yavuz'a yazdığım, 10.01.2003 günlü yazıda aşağıdaki görüşlerimi üst makama iletmişim:

"Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde 2547 sayılı Yasa'nın 23. maddesine göre Yardımcı Doçent kadrosuna 3. kez atanan Doç. Dr. Özcan Altaban'ın yeniden atanması için seçilen değerlendirme jürisinde bulunuyorum. Öncelikle şunu belirtmem gerekir ki, ülkemizdeki şehir ve bölge planlamasının duayenlerinden olan Sayın Altaban, **2005 yılında yaş haddinden emekli** olacaktır. Kendisi uzun yıllar Ankara Metropolitan Planlama Bürosunda çalışmış, ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümüne geldiği 1981 yılından beri akademik yaşamını meslek yaşamı ile birlikte yürütmüş, doktorasını bitirmiş, daha sonra YÖK Doçenti unvanını kazanmıştır.

Kanımcı Sayın Altaban'ın yardımcı doçent kadrosunun üç yıl daha uzatılması çok önemli bir konu değildir. Asıl olan, kamu görevinin sonuna yaklaşan Sayın Altaban'ın, akademik yeterliğini yeni kazanan genç akademisyenlerle bir tutulması ve fiilen kazandığı doçentlik

Erten – Özcan Altaban'ın armağanı
Nazar Boncuğu (Tuba Günay
Belgesi, 2015).

Özcan-Erten Altaban, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Vişnelik Toplantısı (Baykan Günay Belgesi, 2000).

hakının yalnızca yabancı yayını yok diye verilmemesidir.

Bu tutumun kendisinin özlük hakları ve genelde insan şahsiyeti açısından doğru olmadığına inanıyorum. Anılan nedenlerle Sayın Doç. Dr. Özcan Altaban'ın Doçent Kadrosuna atanması için gerekli girişimlerde bulunulmasını diliyorum."

Son Söz

Özcan Altaban 2005 yılında emekli oldu. Ülkeye geldikten sonra uzun yıllar bir Volkswagen araba kullandı. Son arabası ise Skoda Yeti modeliydi. Ben emekli olduğumda eşim ile birlikte artık son otomobilimizi alalım diye düşünürken, Baykan sana bir öneride bulunacağım

ÖZCAN ALTABAN

Ali Cengizkan*

1978 yılında mezun olduğum ODTÜ Mimarlık Bölümünde, Y. Doç. Dr Haluk Pamir'le hemen başladığım yüksek lisans çalışmaları sırasında tanıdım Özcan Altaban'ı. Haluk Hocanın lisans ve yüksek lisans düzeyinde açtığı derslerde düzenlediği seminerler, hem üniversite dışı dünyayla tanışmamızı sağladı, hem de kurum içi anlaşmalara ön ayak oldu. Örneğin sevgili Aydan Erim'le bir seminer sunuşum sırasında ve sonrasında birbirimizi yakın anladığımızı hissetmiştik; öte yandan Raci Bademli ve Özcan Altaban da, mimarlık disiplinine yakın konuların temsilcileri olarak fakülte içindeki önemli ve kendileriyle diyalog kurulabilecek kişilerdi. Ankara odaklı ilgim ve çalışmalarım, herhangi beklentisi olmadan Özcan Hocanın teşviki ve sesli-sessiz desteğiyle gerçekleşti biraz da. Ankara Metropolitan Nazım Plan Bürosu'nda önemli bir görevi yürütmüştü; herhangi bir günlük planlama ve kentsel tasarım konusunda pozisyon alabilen, ciddi yurtdışı deneyimli, çok nitelikli bir insandı Özcan Altaban. 1986 yılında yarışma sonuçlarından anladık ki, iki karşıt ekibin üyesiydik. Raci Bademli ekibinin projesi, Ulus Tarihi Ticaret Merkezi Koruma İmar Planı Yarışmasında birinci seçildi ve bu durum sevgili Raci Bademli'yi Ankara Büyükşehir Belediyesi İmar Müdürü olarak ODTÜ'deki görevinden ayrılmadan yeni göreve taşırken, ben de İlk Mansiyon Ödülünü kazanan

dedi ve böylece son arabamızın tipini belirlemiş oldu. Kendi ifadesiyle bu nazar boncuğu Erten Hanım'dan dedi ve son arabamızın süsü bize Altaban ailesinin bir anısı olarak yerinde duruyor.

Sonuç olarak bu olgun kişiliği, geleneksel toplumdan modern topluma geçişin bir temsilcisi olarak görüyorum; her zaman ağırbaşlı, kibar ve nazik. Mimarların başlattığı mimarlık-şehircilik ekseninde bayrağın şehir ve bölge planlaması mezunlarına taşınmasında öncü rol oynamış ve gocunmadan şehir planlaması alanında eğitimcilik yapmıştır. Bu vesile ile Özcan Altaban'ın eşi Erten Altaban ile ailesinin diğer bireylerine başsağlığı dileklerimi iletiyorum.

sevgili Mustafa Yücesan'ın ekibindeki üye olarak mimarlık ve kent tarihi alanındaki çalışmalara başlıyordum. İki projenin tavırları oldukça birbirine karşıt idi. 1988 yılında Ankara Kalesi Koruma İmar Planı Yarışması sırasında bu ilgilerim pekişti; ama Özcan Altaban ile her zaman direk teması içinde oldum; yarışma süreçlerindeki araştırmalar insanı geliştiriyor, bu nedenle, yeni bilgileri paylaşmak için dia gösterisi, fakülte ve bölüm içinde konuşmalar yapıyordum. Bu çalışmalarda her zaman ön sırada tabure kovalayan Özcan Hocam, ilgisi ve bilgisiyle ortamı güçlendiriyordu.

Sonraları ilgilendiğim her alanda, deyim yerindeyse, Özcan Altaban ile yolum kesişti. Ankara çalışan herkesin yolunun onunla kesişmesi olağandır. Doktora sonrasında tüm fakültemizi birleştirecek bir "Housing Studies Option"(1) lisansüstü programı kurulması için çağrıda bulundum, Murat Balamir ile olumlu yanıt veren sadece Özcan Altaban oldu. Üzerine çok söz söylenen ama belgeleri bir türlü bulunamayan Nihat Yücel-Raşit Uybadin 1957 Ankara Planı müelliflerinden Nihat Beyi bularak kendisindeki planları elde ettim, planların Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Harita ve Plan Arşivine katılmasını sağladım, bir 1957 Ankara İmar Planı Sempozyumu düzenlemeyi açık çağrı olarak gündeme getirdim; yine tek olumlu yanıt Özcan Altaban'dan geldi. Açık düşünceli, art

1. 'Option' ODTÜ'de özellikle İnşaat Mühendisliği'nde kullanılan, bir çalışma grubu kavramıdır. Mimarlık Fakültesi bölümlerinde çok fazla konut araştırması yapıyor; bunlar arasındaki eşgüdümün tümünü de olumlu yönde etkileyeceğini düşünüyordum. Öneriden, sadece kendi kurguladığım 'Housing Research and Design' stüdyo dersleri ile, 'Housing Discourse' kuram-araştırma dersi yadigar kaldı. Stüdyo derslerini sevgili Murat Balamir ile iki dönem birlikte verdik, sonra uzun süre sürdürdüğüm araştırmaları ben üstlendim.

* 2012-2015 Dönemi ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dekanı, Emekli Öğretim Üyesi, Prof. Dr.

niyetsiz ve disiplinleri sevdiiren yönü her zaman baskındı Özcan Altaban'ın. 2005 yılında Tansı Şenyapılı'nın çağrısıyla kendisi için yapılacak sürpriz emeklilik partisi için hazırlanan kitapta, bu nedenle yazdığım "1957 Yücel-Uybadin İmar Planı ve Ankara Şehir Mimarisi" makalesi bir küçük armağan olarak yer alır.

Bu küçük armağanlardan fazlasını hak eden bir hocaydı Özcan Altaban. Önemsedikleri dünyaya ilişkin

şeylerdi; yazılı kayda geçmek için değil değiştirmek ve dönüştürmek için, terfi etmek için de değil kalıt olarak somut şeyler bırakmak adına, öncelikle de Ankara şehri adına çalışıyor ve çaba gösteriyordu. "Al şunlar sende kalsın, üstüne yazmak istersin", "bak bunlar bizim şu alandaki birikimimiz" diyerek belgeleri paylaşan, not ve kayıt düşen, kalıcılığı "varlığıyla" kurmayı önceleyen biridir Özcan Altaban.

Hep öyle kalacak.

BU KEZ DE HOCALARIMIZDAN ANKARA PLANCISI OLARAK TANINAN ÖZCAN ALTABAN'I YİTİRDİK

İlhan Tekeli*

Bir ülkenin sosyal tarihi içinde, sanayileşme süreci başladığında yaşanan hızlı kentleşme yıllarında şehir plancısı olanlar özel bir duyarlılığa sahiptir diyebiliriz. Türkiye'de bu dönem İkinci Dünya Savaşı sonrasında başlamış, kırk yıl kadar sürmüştür. Türkiye'de kentlerin planlanması konusunda 1930 sonrasında pratik içinde bir bilgi birikimi oluşmaya başlamasına karşın, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Türkiye'nin dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi karşı karşıya kaldığı hızlı kentleşme emrivakisi karşısında bu birikim yetersiz kalmıştı. Ayrıca Türkiye'nin sermaye birikimi düzeyi, yaşanan hızlı kentleşmenin modernist meşruiyet kuralları içinde denetlenebilmesi için gerekli sermayeyi sağlamaktan çok uzaktı. Türkiye, kentleşmesini ucuzlatmanın yolunu bulmalıydı. Bu yolu kente yeni gelenler gecekondular yaparak buldular. Bunun sonucu kentlerin çevresini altyapısız gecekondular kuşakları sarmaya başladı.

Türkiye'nin bu emrivakinin şokunu atlatabilmesi ve bu alana şehir planlama disiplini içinde ve planlı olarak yaklaşılması gerektiğini, bunun için de şehir plancıları yetiştirilmesini kavraması ancak on beş yıl içinde gerçekleşebildi. ODTÜ'de Şehir ve Bölge Planlama Bölümü eğitime ancak 1961'de başladı, bazı mimarlar yurt dışına giderek şehir planlama ve tasarımı eğitimi almaya başladılar. Böyle bir gereksinimin farkına varılmıştı. Gecekonduların cezalandırılacak bir eylem değil, araştırılması gereken bir sosyal olgu olduğunun farkına varılması için 15 yılı aşkın bir süre geçmesi gerekmişti. Ama bu farkındalık, yetiştirilen az kişiyle bu soruna çözüm

getirilemeyeceğinin farkındalığı düzeyine henüz tırmanmamıştı. Yetiştirilen bu kişiler yeterli araçlara, kaynaklara sahip olmadan bu devasa sorunlara çözüm aramak sorumluluğuyla karşı karşıya kalmışlar, bu da onlara şehir planlama sorununu derinden kavrama yolunu açmış, derin bir adanmışlık yaratmıştı. Kent plancılarının nasıl bir ahlaka sahip olmaları gerektiğini fark etmelerini sağlamıştı. Özcan Altaban'ın da benim de bu dönemde şehir plancısı olarak yetişmemiz ve bu alanda görev almış olmamız birbirimizi anlamamızı kolaylaştırıyordu.

Özcan Altaban'ın yaşam yolculuğu öyküsü, 1938 yılında Bursa'da başladı. İlk ve orta öğrenimini burada tamamladıktan sonra, mimarlık eğitimini Güzel Sanatlar Akademisinde (GSA) görmek üzere 1961'de İstanbul'a geldi. GSA'yı bitirdikten sonra 1961-1964 yılları arasında İstanbul Belediyesi Planlama Bürosunda çalıştı. Necdet Uğur'un belediye başkanlığı sırasında kurulmuş olan bu büro, o yıllarda Türkiye'deki en önemli büroydu. 1963-1964 yılları arasında ise GSA'da asistanlık yaptı. Bu yıldan sonra Altaban'ın yaşam güzergahı değişti. 1965 yılında İngiltere ve Londra'ya yöneldi. 1965-1967 arasında "Greater London Council" de mimar olarak çalışırken, Liverpool Üniversitesi Civic Design Bölümünden yüksek lisans derecesi aldı. Altaban Türkiye'ye döndüğünde Ankara Metropolitan Nazım Plan Bürosunda çalışmaya başladı. Altaban'ın yaşam güzergahı Bursa, İstanbul ve Londra'dan geçerek Ankara'ya gelmişti. Bundan sonra değişmedi. 2024'de burada

* ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Emekli Öğretim Üyesi, Prof. Dr.

sonlandı. Benim yaşam güzergahım ise İzmir'de 1937'de başladı, İstanbul, Ankara, Pennsylvania'dan (ABD) geçtikten sonra Ankara'ya gelmişti. İkimizin yaşam güzergahları 1960'lı yılların sonunda Ankara'da İmar ve İskan Bakanlığında kesişti. Şehir planlama formasyonlarımız, toplumsal konulardaki benzer duyarlılıklarımız, Ankara'da bizi her geçen gün birbirimize yaklaştırdı. Yakın dost olduk. 1981 yılından sonra ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde kırk yıla yakın süre birlikte hocalık yaptık.

Türkiye'de Şehir ve Bölge Plancıları camiası Özcan Altaban'ı Ankara Nazım Planındaki çalışmalarıyla tanıdı. Türkiye'de ucuzlatılarak gerçekleşen kentleşme süreci içinde İstanbul, Ankara ve İzmir, Türkiye'nin üç büyük kenti haline gelmişti. Bunlar sanayileşmiş ülkelerin metropoliten kentleri yapısında değildi. Ben bunları azman sanayi kentleri olarak adlandırmaya başlamıştım. Bu kentler ikili bir yapıya sahipti. Gecekondu, Dolmuşlu, İşportalı kentler olarak gelişmişlerdi. Kentleşmenin hızla sürdüğü, sorunların yoğun olarak yaşandığı, hava kirliliğinin ve su kirliliğinin sürdüğü bu yıllarda, Türkiye'de büyük kentler ülke için bir beka sorunu olarak algılanmaya başladı. Bunun sonucunda Milli Güvenlik Kurulunca bu kentlerin planlaması konusunda özel bir karar alındı. Bunun sonucunda 20 Temmuz 1965 tarihli Bakanlar Kurulu Kararıyla; Ankara, İstanbul ve İzmir Şehirlerinin Nazım İmar Planlarının hazırlanması işinin İmar ve İskan Bakanlığınca kurulacak özel bürolara verilmesi kabul edilmiştir.

Bu gelişmeler sonucu 1969 yılında İmar ve İskan Bakanlığı bünyesinde Ankara Nazım Plan Bürosu kurularak çalışmaya başlamıştır. Nazım Plan Bürosu çalışmaya başladığında 1970 yılında Ankara'nın nüfusu 1,2 milyona ulaşmıştı. Bu nüfusun %49'u imarlı bölgede, %51'i ise gecekondu alanlarında yaşıyordu. O yıllarda Türkiye'de kent planlarının "kapsamlı rasyonel planlama" anlayışına uygun olarak yapılması konusunda verilen mücadeleler belli bir sonuca ulaşmış bulunuyordu. Bu büro da bu anlayışa göre örgütlenmeye başladı. Büronun yöneticiliği Haluk Alatan'a emanet edildi. Haluk Alatan, İTÜ Mimarlık Fakültesinden 1955 yılında mezun olduktan sonra, 1961-1965 arasında İtalya'da dönemin tanınmış

kent plancısı Luigi Piccinato'nun bürosunda çalışmış ve bir planlama birikimi edinmişti. Ayrıca 1963 Yılında Roma Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehircilik Enstitüsü'nde yüksek lisans eğitimini tamamladı. Türkiye'ye dönünce Bakanlığın Metropoliten Planlama Dairesinde çalışıyordu. Haluk Alatan'ın şehircilik bilgisi ve birikimi dışındaki önemli özelliği, insanlarla çok iyi, güvenilir ilişkiler kurabilme kapasitesine sahip olmasıydı. Nitekim bu nitelikleri ona "Uluslararası Şehir ve Bölge Plancıları Birliği"nin (ISOCARP) 1993-1998 yılları arasında başkanlığını yapma fırsatını getirdi. Türkiye'den bir plancının uluslararası seçimle gelinen bu yeri elde etmesi kolay değildi.

Ankara Metropoliten Nazım Plan Bürosu (AMNPB), Bakanlık bünyesinde kurulduğu için belediyelerin plan uygulamada karşılaştıkları imara ilişkin pratiklerin yükünü taşıymıyordu. Onun için kentin sorunlarının araştırılması konusunda bir "think tank" gibi çalışabiliyordu. Ankara planlama bürosu kapsamlı rasyonel planlamanın gerektirdiği çok disiplinli planlama anlayışına uygun olarak kadrolaştı. Bu kadrolar içinde, ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümünden mezun çok sayıda genç bulunuyordu. Kadroda yer alanlardan biri de İngiltere'den yeni gelmiş olan Özcan Altaban idi. 1970 yılından itibaren planlama bürosunda çalışmaya başladı. Altaban'ın "Greater London Council"de çalışmış olması ona bir üstünlük sağlıyordu. Eğer bugün 1970'li yılların Ankarası için, daha sonraki yıllara ilişkin bilgilerden daha çok bilgiye sahip isek bunun nedeni AMNPB'dir.

Bu planlama ofisinde Haluk Alatan katılımcı bir yönetim kurmayı başarmıştı. Büroda Türkiye'de genellikle olduğu gibi hiyerarşik ilişkiler değil yatay ilişkiler bulunuyordu. Araştırmaların değerlendirilmesi ve planlama kararlarının üretilmesinde oydaşmanın sağlanmasına önem veriliyordu. Çok iyi bir çalışma ortamı yaratılmıştı. İlginç yanı bu büroda hükümete muhalif plancılardan dışlanmadan çalışabilmeydi. AMNPB, 1970-1975 arasında kentin çok yönlü araştırılmasına ayırdı. Bu dönemde Özcan Altaban kendisini meslek camiasında kendini kabul ettirmişti. Büronun ikinci adamı haline gelmişti. 1975 yılında Haluk Alatan'ın yardımcısı olarak atandı.

Bu tarihten sonra büro plan kararlarını üretmeye başladı. Plan için 1990 yılı hedef alınmıştı. Toplanan bilgiler, kapsamlı rasyonel bir planlamanın gereklerine uygundu. Üretilen plan o yıllarda İngiltere’de gelişmeye başlayan strüktürel (yapısal) planlamanın paralelinde oldu. Hazırlanan plan, Ankara’nın gelişme yönlerinde önemli bir değişiklik öneriyordu. Ankara’da orta ve üst orta gelir grupları Eskişehir yolu boyunca yerleşerek kentin makroformunun güney batıya doğru gelişmesi eğilimini yaratıyordu. 1990 yılı hedefli olarak hazırlanan 1/50.000 ölçekli planda ise kent batıya doğru geliştirilerek, kentin çanak dışına çıkarılması yoluyla hava kirliliğinin azaltılmasının bir yolu bulunmaya çalışılıyordu. Kentin makroformunda demiryolunun kuzeyinde yaşayan gruplarının düşük gelirli, güneyinde yaşayanların yüksek gelirli olma olgusundan hareketle, kentinin büyümesinin batıya yönlendirilmesinin demiryolunun kuzeyinde gerçekleşmesi sağlanmaya çalışılıyordu. Bu yolla kentteki gelir eşitsizliğinin mekânsal görüntüsü kırılmak isteniyordu. Hazırlanan planın onaylanması çok gecikti. 1982 yılında onaylanarak yürürlüğe girdi. Plan onaylandığında önünde 8 yıllık bir yürürlük dönemi kalmıştı. Planın yürürlüğe girmesinden sonra büro kritik önemini yitirmeye başladı. 1984 yılında Türkiye’de büyükşehirlerin belediye yönetim mimarisi yeniden yapılıyorken Metropoliten Nazım Plan Büroları da kapatıldı. Türkiye’nin şehir planlama tarihi içinde açılmış bir parantez olan bu bürolar yerel yönetimlerden kopuk yapılarıyla daha çok sürdürülemedi.

Büronun kuruluşundan planın onaylanışına kadar 13 yıl geçtiği göz önüne alınırsa, yönetim sisteminin bu kadar uzun bir planlama süresine nasıl tahammül ettiğini yorumlamak gerekir. Bunun sırrı Alatan’ın büroyu bir kapalı plan bürosu gibi değil, bir açık plan bürosu gibi çalıştırmasında yatmaktadır. Planlama süresince kentin karşılaştığı sorunlar karşısında, planlama bürosu duyarlı kalarak siyasetin ihtiyacını duyduğu planlama kararlarını geliştirmiştir. Bu da bir planlama yönetimi krizin doğmasını engellemiştir.

Özcan Altaban, büronun kapanmasına kadar büroda kalmamış, 1981 yılında ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümüne öğretim görevlisi olarak

geçmiştir. Benim bölüm başkanlığı yaptığım dönemde bölümde uzun çalışmalardan sonra yeni bir eğitim programı hazırlanmıştı. Bu programı uygulamak için bölüme yeni hocalar almak için verilen ilana yapılan başvuruların değerlendirilmesi neticesinde bölüme beş plancı alındı. Bunlar; Yiğit Gülöksüz, Baykan Günay, Gökhan Menteş, Ali Türel ve Özcan Altaban idi. Bölümün öğretim kadrosu, pratik deneyimi bulunan planlılarca güçlendirilmişti.

Özcan Altaban, ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde hocalık yaptığı dönemde de bir biçimde “Ankara Plancısı” olmayı sürdürmüştür diyebiliriz. Genellikle Tansı Şenyapılı ve Murat Güvenç ile birlikte üçüncü sınıf stüdyo derslerini yürütüyorlardı. Bu stüdyo çalışmalarında, birinci ve ikinci yılda yeterli planlama hünerlerini geliştirmiş öğrenciler, bir büyük Anadolu kentinin planmasının en üst ölçekten uygulama ölçeğine kadar tüm ölçeklerini kapsayan çalışmalar yapıyorlardı. Bu stüdyo, öğrencilerin kent planması formasyonunun oluşması bakımından çok kritik bir öneme sahipti. Bazı yıllarda da çalışma için seçilen kent Ankara oluyordu.

Ankara Büyükşehir Belediyesi metro projesini bir yabancı firmaya ihale edince, bu projenin yapılması için 1990 perspektifli plan yetersiz kaldı. Ankara Nazım Plan Bürosu da kapandığı için plansız kalan Ankaranın bu sorununu çözme işi de 1986 yılında ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümüne kaldı. Bölümde; benim yürütücülüğümde Özcan Altaban, Murat Güvenç, Ali Türel, Baykan Günay ve Raci Bademli’den oluşan bir araştırma ve planlama grubu oluşturularak, 2015 yılını hedef alan, Ankara kent makroformunun değişimine ilişkin 1/100.000 ölçekli bir “Yapısal Plan” hazırlandı. ODTÜ’de oluşturulan planlama grubu, uzun yıllardır Ankara’da çalışmakta olduğu için 3 ay gibi kısa bir sürede bu plan hazırlanabilmiştir. Bu başarıda tabii ki Altaban’ın Nazım Plan deneyiminin ve birikiminin katkısı yüksek olmuştur.

Altaban, ODTÜ’de hoca olduğu dönemde, planlama bürolarında geliştirdiği birikimini bölümün stüdyolarına taşımıştı. Ama içine girdiği akademik dünyada kariyerini geliştirmesi için gerekli bazı koşulları da yerine getiriyordu. Bunların başında

bir doktora tezi vermesi gelmekteydi. Başlangıçta bu koşulu gerçekleştirmek konusunda bir direnç gösterse de, 1994 yılında nihayet İTÜ’de Hande Suher’in yönetiminde “Büyükşehirlerde İlköğretimin Mekansal Sunum Biçimleri” konusundaki tezini tamamladı. Beklenilebileceği üzere örneklemini Ankara’dan almıştı. Hocalığı döneminde CRP381 ve CRP382 kodlu “Legal ve Administrative Aspects of Planning” derslerini ve Feridun Duyguluer ile birlikte de CRP479 “Implementational Aspects of Urban Planning” dersini verdi. Bu dersler;

bölüm öğrencilerinin planlamanın uygulama konularıyla tanışmasını sağlıyordu.

Benden bir yıl sonra 2005 yılında emekli oldu. Emekli olduğu yıl stüdyo derslerini birlikte verdikleri Tansı Şenyapılı ona armağan olarak “Cumhuriyetin Ankara’sı” kitabını derlemişti. Bu kitap Altaban’a çok yakıştıyordu. Emekli olduktan sonra derslerimizi vermeye devam ettik. Ben hala doktora derslerimi veriyorum. Ama Altaban’ı 2024 yılında kaybettik. Gölbaşı mezarlığında yatıyor. Yanındaki boş parsel de benim.

Doç. Dr. ÖZCAN ALTABAN

Ali Türel*

*ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Emekli Öğretim Üyesi, Prof. Dr.

Çok değerli dostum, ailece yakın görüştüğümüz büyüğüm Doç. Dr. Özcan Altaban’ı 5 Mayıs 2024 tarihinde kaybettik. Kendisiyle iki kurumda toplam 26 yıl birlikte çalıştık. Bu yazıda kendisinden her zaman hitap ettiğim şekilde Özcan Bey olarak söz edeceğim.

Özcan Altaban ve Ali Türel, Ali Türel’in oğlu Onur’un düğününde, 22 Aralık 2019, Ankara (Şule Altaban Karabey arşivi).

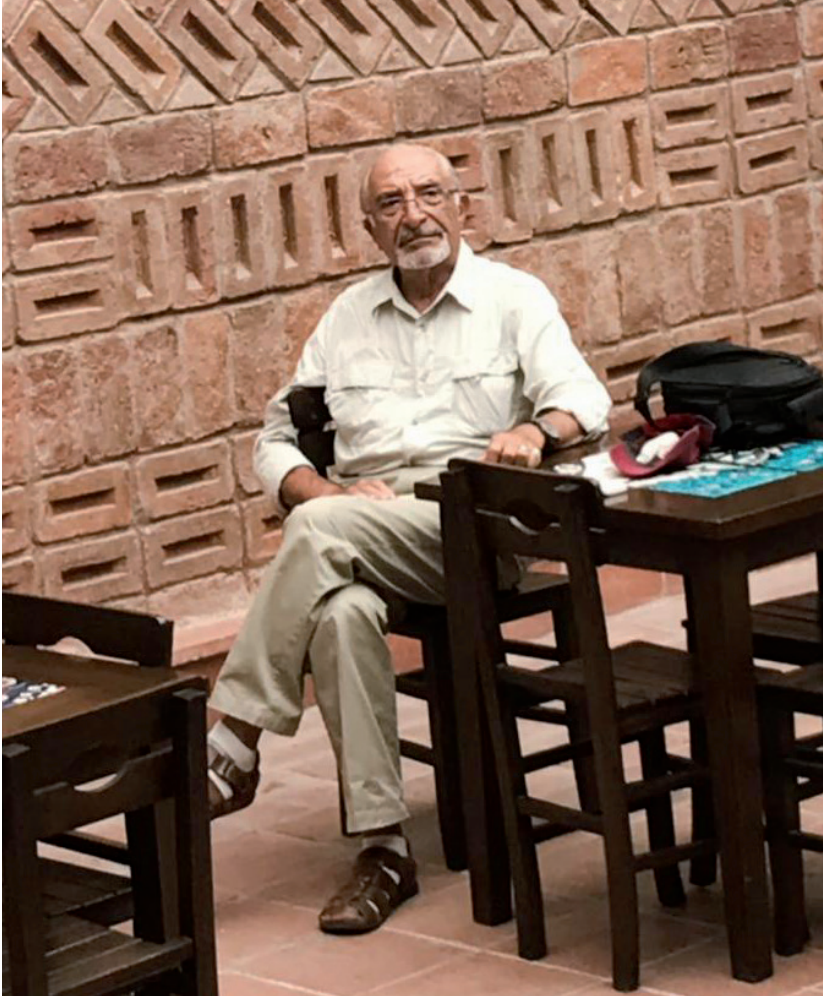
Özcan Bey, 14 Eylül 1938’de Bursa’da doğdu. Üniversite öğreniminin ilk bölümünde İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisinden 1961 yılında Yüksek Mimar unvanı ile mezun oldu. Mezuniyetinin ardından Belediye Başkanı Necdet Uğur tarafından oluşturulan İstanbul Belediyesi Planlama Bürosunda çalışmaya başladı.

1964 yılında yüksek lisans eğitimi için gittiği İngiltere’de önce Büyük Londra Konseyi’nin (Greater London Council) Mimarlık Bölümünde 2 yıl süreyle mimar olarak çalıştı. Bu büroda İkinci Dünya Savaşı sonrasında, İngiltere’de şehir planlaması eğitimi ve uygulamaları alanında çok önemli yeri olan mimar ve şehir plancısı Profesör Patrick Abercrombie’nin yönetiminde 1943 yılında Londra Planı (County of London Plan), 1944 yılında da, Abercrombie Planı olarak tanımlanan Büyük Londra Planı (Greater London Plan) hazırlanmıştır. Abercrombie Planının başta gelen özeliği, büyük donatı alanı eksikliği olan Londra’nun yağ damlası şeklinde gelişmesi yerine, Londra çevresinde yeşil kuşak oluşturulması ve yeşil kuşağın ötesinde uydu kentler inşa edilmesidir. Abercrombie’nin planında yer alan ve yapımı gerçekleştirilen uydu kentler, Ebenezer Howard’ın 1902 yılında yayınlanan “Garden Cities of - Tomorrow” başlıklı kitabında önerdiği doğrultuda ortaya çıkan bahçe kent hareketinin devamı niteliğindedir. Londra çevresinde 1903 yılında yapımına başlanan Letchworth and Hertfordshire ile 1920 yılında inşa edilen Welwyn bahçe kentleri ilk bahçe

kent örnekleri olmuştur. Abercrombie Planı doğrultusunda 1946 yılında parlamentoda kabul edilen Yeni Kentler Kanunu (New Towns Act) uyarınca, bir bölümü ülke mekanına dağılmış olan 1946-1950 yılları arasında 10 yeni kent, 1967-1970 yılları arasında da 6 yeni kent inşa edilmiştir.

Özcan Bey, dünyanın ilk şehir planlama okulu olan Liverpool Üniversitesi Kentsel Tasarım (Civic Design) Bölümünde 1965 yılında başladığı yüksek lisans öğrenimini, 1967 yılında yüksek lisans diploması olarak tamamladı. Abercrombie'nin 1915-1935 yılları arasında bu bölümde profesör ünvanıyla görev yapmış olmasının yüksek lisans öğrenimi için bu bölümü tercih etmesinde etkisinin olduğunu düşünüyorum. Özcan Bey, yüksek lisans programının ardından 1967-1968 yılları arasında Liverpool Şehir Konseyi Planlama Bürosunda çalıştıktan sonra Türkiye'ye dönmüştür.

Özcan Altaban, Efes Müzesi, 2015
(Şule Altaban Karabey arşivi).

Türkiye'ye döndükten sonra, 1970 yılında Ankara Metropolitan Alan Nazım Plan Bürosunda kent plancısı olarak çalışmaya başlamıştır. Özcan Bey ile ilk kez, benim bir yıl önce çalışmaya başladığım bu büroda tanıştık ve ben 1972 yılının Eylül ayında doktora öğrenimi için İngiltere'ye gidinceye kadar birlikte çalıştık. Kendisi, bilgi ve deneyiminin yanı sıra çok sağlam kişiliği ile büyük takdir topladı, saygı gördü ve Büronun başkanı Haluk Alatan'ın yardımcısı pozisyonunda 1981 yılına kadar görev yaptı. Ankara Nazım Plan Bürosunun; değerli çalışanlarıyla birlikte kent planlamasında etik değerlerin en üst düzeyde gözetildiği bir kamu planlama bürosu olarak çalışması, Haluk Alatan ile Özcan Beyin büyük katkıları sayesinde olmuştur. Ankara Nazım Plan Bürosu tarafından kapsamlı araştırmalardan elde edilen bilgi ve veriler kullanılarak 1990 Ankara Nazım Planı hazırlanmıştır. Ankara'nın, Yücel-Uybadin Planı olarak tanımlanan önceki planından farklı olarak, büyük bölümü batı yönünde olmak üzere Ankara'nın mevcut çanağın dışında gelişmesinin öngörüldüğü ve 1982 yılında onaylanan 1990 Planını hazırlayan ekibin yöneticilik görevlerinden birini üstlenen Özcan Bey, planın temel kararlarının oluşmasında ve kararların plana aktarılmasında büyük katkılar yapmıştır.

Özcan Bey, Abercrombie'nin Büyük Londra Planında yer alan ve uygulanan yeşil kuşağı, Ankara'nın çevresine de önermiştir. Ankara'nın etrafında, ODTÜ'nün başlattığı ağaçlandırma ve orman oluşturma çalışmaları, Ankara Nazım Plan Bürosunun ilgili kurumları bu yönde harekete geçirmesiyle Ankara kentsel alanının birçok bölgesinde de gerçekleşmiştir. Yerleşik alanının ötesinde geniş arazilerin yapılaşma dışı tutulduğu Büyük Londra Planından farklı olarak, Ankara'da alanın topografik özellikleri nedeniyle yeşil kuşak kentin çoğunlukla yapılaşma dışı tutulabilen kamu mülkiyetindeki alanların ağaçlandırılması şeklinde oluşturulmuştur.

Özcan Bey, Ankara Nazım Plan Bürosunda çalışırken akademik çalışmalarını sürdürerek 1994 yılında İstanbul Teknik Üniversitesinden doktora derecesini almıştır.

Özcan Bey, 1981 yılında Ankara Nazım Plan Bürosundan ayrılarak ODTÜ Şehir

Özcan Altaban ve eşi Erten Altaban, Özcan Altaban'ın en çok sevdiği lokantada; Ankara İnegöl Köftçisi... 2014=2015 yılları (Şule Altaban Karabey arşivi).

ve Bölge Planlama Bölümünde, içinde benim de bulunduğum beş öğretim elemanı ile birlikte göreve başlamıştır. ODTÜ'de üçüncü sınıfların Planlama Stüdyosu dersi ile planlamanın yasal ve yönetsel boyutlarıyla ilgili dersleri vermiştir. Özellikle ikinci yarıyıldaki planlama stüdyosunda, kentsel planlama – kentsel tasarım ilişkisinin vurgulandığı projelerin yaptırılmış olması, stüdyonun özgün yönünü oluşturmaktadır. Eğitim, araştırma ve yayın alanlarındaki çalışmalarıyla 1996 yılında doçent ünvanı almaya hak kazanmıştır.

Özcan Beyin planlamanın yasal ve yönetsel konularına ilgisi nedeniyle idari yargıda bilirkişi olarak, özellikle karmaşık yönleri olan davalarda sıklıkla görüşlerine başvurulmuştur. Planlamanın teknik yönlerine hakimiyeti ile doğal verilerin korunması ve kamu yararı-özel yarar ilişkisi konularında kararlı tutumu nedeniyle idari yargıda en çok güven duyulan akademisyen planlılar arasında yer almıştır. Bazılarında Özcan Bey ile birlikte benim de yer aldığım bilirkişi kurullarında Özcan Beyin incelediği konuyu bir makale ayrıntısıyla tüm yönleriyle değerlendirdiği raporlar hazırladığımızı hatırlıyorum.

Görüşlerini yazılı olarak aktarma konusunda oldukça üretken olan Özcan Bey, planlamanın çeşitli konuları üzerinde yaptığı değerli yayınların yanısıra verdiği derslerle ilgili olan ve öğrencileriyle paylaştığı ders notları niteliğinde yazılar hazırlamış, ayrıca

gündeme gelen kentsel sorunlar ve planlama konuları üzerinde yakın çevresiyle paylaştığı yayına dönüşmeyen çok sayıda yazı kaleme almıştır. Özcan Beyin yayınlanan yazıları, aşağıda ayrıntılı ele alındığı gibi, beş grupta toplanabilir.

Birinci grupta, İngiltere'deki kentlerde ortaya çıkan yeni sorunlar ve kentsel planlama alanındaki gelişmelerin anlatıldığı yazılar yer almaktadır. Özcan Bey; İngiltere'de Londra ve Liverpool Belediyelerinin planlama birimlerinde toplam 4 yıl kadar süreyle çalıştığı ve Liverpool Üniversitesi Kentsel Tasarım (Civic Design) Bölümünden yüksek lisans derecesini aldığı 1960'lı yıllardan farklı olarak, 1979 yılında seçimi kazanarak başbakan olan Margaret Thatcher'in 1980'li yıllar ortalarında yasalaştırdığı kentsel planlamaya yeni düzenlemeler getiren kanunları ayrıntılı değerlendiren çok nitelikli makaleler yayınlamıştır.

İkinci grup, Ankara'da Cumhuriyet'in ilk yıllarından bu yana yaşanan kentsel planlama deneyimleri üzerindeki yazılardan oluşmaktadır. Bu yazılardan özellikle 1990 planını hazırlayan Ankara Nazım Plan Bürosunun çalışmalarının anlatıldığı yazılar büyük önem taşımaktadır. Özcan Beyin, 1970-2001 yılları arasında görev yapmış olması ve 1990 planının hazırlanmasında büyük katkısı nedeniyle, 1984 yılında kapatılan Nazım Plan Bürosunun çalışmalarını ayrıntılı olarak anlatıp değerlendirebilecek başta gelen kişiler arasındadır.

Üçüncü grupta, İstanbul Teknik Üniversitesinde 1994 yılında kabul edilerek doktora derecesini aldığı tezinden üretilen "Kamu Servislerinin Kentlerde Mekânsal Sunumu Üzerine Kuramsal-Kavramsal Çerçevesel" konusu üzerine yayınlarıdır. Doktora tezinde incelediği Ankara'daki ilköğretim okullarının yer seçimi üzerine bir yayının yanısıra konunun kuramsal ve kavramsal çerçevelerinin değerlendirildiği değerli yayınları da bulunmaktadır.

Dördüncü grup, Liverpool Üniversitesinde yüksek lisans derecesini aldığı kentsel tasarım konusu (civic design) üzerine olan yayınlarıdır. Akademik önemi yüksek olan bu yayınlarda; kent planlamanın ölçeklere göre hiyerarşik yapısında parselasyon

planlaması ile birlikte son aşama olan kentsel tasarım proje ve planlarına üst ölçekli planlardan geçişte dikkate alınması gereken hususlar ve kentsel tasarımdan bu süreçte beklenenler vurgulanmaktadır. Kentlerin değişen işlevsel özellikleri ve sosyal yapıları ile ilişkili olarak kentsel tasarımdan beklenenler, kentsel tasarımın içeriği, nitelikleri, kentsel tasarım planlarını hazırlatan ve onaylayan kurumlar ile planların hazırlanmasına katkı yapan ve uygulanmasından etkilenecek kamu kurumları, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarını kapsayan paydaşların rolleri ile kentsel tasarım planlarını hazırlamak için gerekli olan hüner ve beceriler bu yazılarda ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

Beşinci grupta, Türkiye’de kent planlama politikaları ve uygulamalarını değerlendiren yazılar yer almaktadır. Bu kapsamda kentsel gelişme strateji

ve planları, arsa ve konutla ilgili yaklaşım ve uygulamalar, toplu konut alanlarında uygulama ve işletme, kent planlamasında donatı standartları konuları sayılabilir.

Özcan Bey, Türkiye’de kent planlaması ve kentsel tasarım alanlarında, plan yapıcı ve öğretici olarak değerli katkılar yapmıştır. İdari yargıda, planların hazırlanmasında meslek kurallarına ve etik değerlere uygunluğunun sağlanmasına gösterdiği özenin planlama mesleğine olumlu katkıları olmuştur. Türkiye’deki kentsel planlama politika ve uygulamalarını değerlendiren yayınları bu alanlarda bilgi üretimine katkı sağlamıştır.

Çok değer verdiğim bir dostum ve meslek insanı olan Doç. Dr. Özcan Altaban’ın kaybından büyük üzüntü duyuyorum. Değerli eşi Erten Hanıma, çocukları Ayşegül ve Şule’ye sabır ve başsağlığı diliyorum.

ÖZCAN ABİM

Feridun Duyguluer*

Özcan Abim, 1970 yılında girdiği İmar ve İskân Bakanlığının Ankara Nazım Plan Bürosunda görevine devam ederken, ben de 1975 yılında bakanlık merkez binasında Planlama ve İmar Genel Müdürlüğü, Şehir Planlama Dairesi Başkanlığında işe başlamıştım. Yani aynı bakanlıktaydık ama binalarımız ayrı olduğu için tanışmamıştık. Tanışmamız 1994 yılında oldu. Onun ders programına öğretim görevlisi olarak atanmıştım. CRP382 ve CRP479 derslerini yürütüyorduk. Okuldaki beraberliğimiz 2021 yılı başına kadar devam etti. Sorularını sorduğu son final sınavı 20 Ocak 2021 tarihinde idi.

Berberliğimiz usta-çırak ilişkisi ile başlamıştı ve ben çıraklığı hiç bırakmadım. Benim için çok kıymetli olan “sen benim kardeşimsin” ifadesini kullanırdı. Ben de zaten her zaman onu “Özcan Abim” olarak kabul ettim. Farkında olmadan Özcan Abimden pedagojik formasyon eğitimi de aldım. Öğretme ilkeleri, öğrencinin öğrenme psikolojisi, öğrenciyi sınıfa bağlama, öğrenci ile ilişkilerde nezaket ve hoşgörü davranışlarını Özcan Abimden öğrendim.

Ders anlatımında detaylı ve titizlikle hazırlanmış el yazısı notlarını kullanır; fotokopilerini öğrencilere dağıtırdı. Ders içeriklerini güncel konularla birleştirir; planlamaya ilişkin politik eleştirilerle zenginleştirirdi. Sınav kâğıtlarını kalın uçlu kalemini kullanarak el yazısı ile detaylı ve seçmeli soru formatıyla hazırlardı. Özcan Abimin çok severek anlattığı ders konuları; yapısal planlama, metropoliten planlama, mülkiyet, konut ve arsa politikası, kentsel servisler, toplumcu belediyecilik gibi konulardı. Kendisinin Liverpool öğretilerinden gelen “civic design” dediği kentsel tasarım konuları, öğrencilerin yanında bana da çok önemli katkılar sağlamıştır.

Ankara Metropolitan Nazım Plan Bürosundaki deneyimleri ve o çok meşhur mavi kapaklı raporlar ise ayrı bir ders niteliği taşımaktadır. Nazım Plan Bürosu (diğer nazım plan büroları gibi) planlama mesleği ve planlama mesaisi olarak bizim bakanlık merkez binamızdaki çalışmalardan çok farklı konuları ele alıyordu. İşlerini heyecanla yapan bir kadronun varlığını Özcan Abimden devamlı olarak dinlemiştir. Söz konusu kadro, merkezi kurumların güdümünde olmayan ve yerel olarak üretilen bir planlama sürecinin örneğini vermiştir. Detaylı sosyal ve

* ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Yarı Zamanlı Öğretim Görevlisi

METU - Department of City & Regional Planning	
2017-2018 Academic Year - Spring Term	
CRP-479 Elective Course, Mid Term Exam - 7 th April 2018 -	
(10 ⁰⁰ -12 ³⁰ - R:47v48)	
Aşağıda sıralanan Sorulardan 50 pt'lik Soru seçerek Cevaplayınız:	
SORULAR:	
(5 ^{pt}) Q ₁ - a)	Mülkiyet kavramı ne ifade eder? Kısaça tanımlayınız?
	b) TC'nin 1961 ve 1982 Anayasalarında Mülkiyet Hakkı ve Mülkiyet hakkının kullanımına ilişkin olarak getirilen ilkelevi yazın ve açıklayınız?
(7 ⁵ pt) Q ₂ -	"Mülkiyet anlayışı Feodal Dönemden Liberal Düşünceye ve Neo-Liberal Döneme, günümüze kadar çok önemli değişiklikler geçirmiştir."
a)	Liberal Mülkiyet anlayışı/yaklaşımı Toplumsal Düzeni olumsuz etkilemeye başlayınca ortaya çıkan 3 türeleştirel sonucu oluşturulan Sınırlamalar (başlılarıyla) nelerdir? Yazınız?
b)	Son 50-60 yıl içinde Mülkiyet anlayışında oluşan üçlü ilişki kavramını (Malik-Nesne ilişkisinden Ötede) basit bir şekilde gösteriniz ve kısa olarak açıklayınız?.
(12 ⁵ pt) Q ₃ - a)	Kentsel Arazi/Arsa Politikası ne demektir? Neden gereklidir? Arazi/Arsa Politikasıyla Yarışmalar ve Planlama arazisinde Nasıl bir ilişki bulunur? Planlı gözleyle kısaca açıklayınız?
b)	Arsa Politikasını açıklayabilmek için önemli/gereklî Hedeflerin En üstteki (Top Level) ve 1. derecedeki Alt Hedeflerini yazınız ve kısa olarak açıklayınız?.
c)	Arazi/Arsa Politikasının Uygulama Araçlarını (a,b,c,d) yazınız ve Planlama mesleğini doğrudan ilgilendiren "Planlama Araçlarını" özetle yazınız?.
d)	Türkiyede Planlama-Uygulama Sürecinde (1969-2002/2003) yasal olarak varolan ve etkin olarak kullanılan Arsa Politikası Uygulama Araçlarından birisini hatırlayın? Son 10-15 yıldır tamamen unuttulan bu politika ve aracının önemi hakkında görüşünüzü açıklayınız?.
- 3 -	

Özcan Altaban'dan bir sınav kağıdı:
El yazısı kalın kalem kullanımı ve seçenekli sorular (ilk sayfa).

ekonomik analizler, plan alternatifleri, 1976 yılında Ankara'nın metropoliten alan sınırının tespit edilmesi ve bu çalışmaların yapıldığı çok büyük bir atölye salonu, mesleki açıdan akıldan çıkmayacak konulardır. Fakat bana göre çok özgün bir çalışma ise Özcan Abimin bana verdiği, o meşhur mavi kapaklı raporlardan biri olan 1973 tarihli rapordur. 1972 yılında İmar Kanununa yapılan bir ilave ile kentler için zorunlu minimum 7 m²/kişi yeşil alan standardı getirilmişse de, Büronun tespit ettiği standart çok üst düzeydeydi. Kanun değişikliğinden bir yıl sonra hazırlanan raporda, Ankara için yeşil alan standardının minimum 7+20 m²/kişi olarak kabul edilmesi öneriliyordu. Yerel ve özgün bir tespit olarak, şehir planlama tarihimiz için önemli bir kazanım olarak kabul edilmesi gerekir.

Kıyafetine çok dikkat ederdi. Boyalı loafer ayakkabısı ve balıksırtı spor

ceketi titizliğinin göstergeleriydi. Fular kullanırdı. Yakası düğmeli gömleklerini hep çok beğenmişimdir. Hatta bir gün sohbet sırasında "sevdiğim gömlek" ifadesiyle üstündekini göstererek kullanımını uzatmak için yakasını terzide ters yüz ettirdiğini söyleyince, ben de aynısını yaptığımı ifade etmiştim. Ortak bir özelliğimizi keşfetmek benim için önemliydi.

Sabahları fakülteye geldiğimizde gözlemediğim, bond çantasından çıkardığı kalın uçlu keçeli renkli kalemler ve ders notlarının yanında, torununun resmini de hiç ihmal etmemişti. Tabi bir de Cumhuriyet Gazetesi; hiçbir gün aksatmadan o çantada yerini almıştı.

Sonsuzluğa uğurladık Sevgili Özcan Abimi. Öğretileri yol göstermeye devam edecek.

1976-1977 öğrenim yılında, ODTÜ İdari Bilimler Bölümünden Prof. Rona Aybay'ın "Türk Kamu Hukuku" seminer dersi için, Özcan Altaban'ın hazırladığı ödev.

1977 tarihli dönem ödevinin çoğaltılarak ODTÜ Mimarlık Fakültesinde dağıtılmasını organize ederken, Özcan Altaban'ın isteği üzerine yazdığım önsöz (Feridun Duygulu).

MÜLKİYET HAKKININ YASAL NİTELİĞİ ve MÜLKİYET HAKKI SINIRLAMASININ TOPLUMSAL GELİŞMEDEKİ YERİ
Özcan ALTABAN (Mart 1977)

ÖNSÖZ (FD)

Özcan ALTABAN'ın arşivinden:

- Evdeki geniş arşivini toplamaya çalışıyor
- Bu sırada bir doküman geçiyor eline.
- Ve bunu ODTÜ'ye getiriyor.
- İlgilenen olursa birer kopyasını vermeyi düşünüyor.
- Nedir bu doküman?
- "Mülkiyet" konusunda temel bilgileri aktaran bir ödev
- Prof. Rona AYBAY'ın ODTÜ İdari Bilimler Bölümü'nde 1976-1977 öğrenim yılında açtığı "Türk Kamu Hukuku" seminer dersi için hazırlanmış bir ödev.
- Ödevde yer alan bazı detaylar:
 - *1951 Anayasası'nın geçerli olduğu dönemde kaleme alınmış olmasına rağmen sıcağına kaybetmemiş.
 - *"Mülkiyetin toplumsallaşması" ana fikri üzerinden çok önemli referanslar var.
 - *"Kamu yararı" ve "toplum yararı" kavramları tartışılıyor.
 - *Şehir planlaması ve imar uygulamaları bakımından dikkat edilmesi gerekenler...de var
- Bu Doküman'ın 1-2 kopya ile kısıtlı tutulması doğru değil...
- Bu nedenle Doküman'dan yararlanma kapsamını genişletmek için çoğaltılması kaçınılmaz.
- Özcan Abi de çoğaltılmasından yana düşünüyor.
- Bu Doküman'ın orijinal dizgesi korunarak, ilgililenen hocalarımızın ve öğrencilerimizin kullanımına sunuluyoruz.

Feridun DUYGULUER
Nisan 2016 - ODTÜ ANKARA

SEVGİLİ ÖZCAN ALTABAN HOCAM...

Osman Balaban*

Özcan Altaban Hoca, ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde lisans eğitimi aldığım dönemde, bölümün en etkili ve faal hocalarından birisiydi. O dönemde bölümde iki "Özcan Hoca" vardı, birisi 2014 yılında kaybettiğimiz Özcan Esmer Hoca, diğeri de Özcan Altaban Hoca. Tabi o dönem içimizden birisi "Özcan Hoca" dediğinde kaçınılmaz olarak "hangi Özcan Hoca?" sorusuyla karşılaşırız. Bu karışıklığı gidermenin yolunu, Özcan Altaban Hocadan çoğu zaman "Altaban Hoca" diye söz ederek bulduğumuzu anımsıyorum.

Akademi dışı dünya ile güçlü ilişkiler

Altaban Hoca, ben bölümde lisans öğrencisiyken birden çok dersimize giriyordu. Bunların başında üçüncü sınıf planlama stüdyosu dersi gelir. O dönem; Tansı Şenyapılı, Özcan Altaban ve Murat Güvenç'ten oluşan çekirdek kadro, yarı zamanlı öğretim görevlileri ve araştırma görevlileri ile birlikte üçüncü sınıf stüdyosunu yürütüyordu. Bu çekirdek ekip içinde akademi dışı planlama ve yerel yönetim camiasıyla güçlü ilişkilere sahip olanın Altaban Hoca olduğu hemen anlaşılıyordu. Tabi ben o dönem Hocanın, lisans eğitimi itibarıyla mimar olduğunu, nazım plan bürosu geçmişini ve İngiltere ile Türkiye'de pek çok önemli planlama çalışmasında yer aldığını bilmiyordum. Ama dediğim gibi

pek çok şeyden bihaber olan bir lisans öğrencisi bile Altaban Hocanın mesleki yönünün ne denli güçlü olduğunu ve bunun akademik dünya ile sınırlı kalmadığını hemen anlayabilirdi. Hocanın plancı değil de aslen mimar olduğu ise konu bile olamazdı çünkü bizim stüdyoda birlikte çalıştığımız Altaban Hoca, kelimenin tam anlamıyla bir "şehir plancısıydı". Planlama mesleğinin uygulama yönüne dair son derece kıymetli bilgileri bize aktarır, projeleri geliştirme sürecimizde ve jürilerde bu yöndeki değerlendirmeleri, ayaklarımızın yere basmasını sağlardı. Bu açılardan baktığımda bana bölümü ve mesleği sevdiğim hocalarım arasında Özcan Altaban Hoca da yer alır.

1994-1995 akademik yılında ben lisans üçüncü sınıf öğrencisiydim ve o dönem Bursa çalışıyorduk. Büyükşehir Belediyesinin bizim stüdyo çalışmamıza ve projelerimize çok önem verdiğini ve Bursa'ya yaptığımız geziler sırasında çok güzel bir şekilde ağırladığımızı hatırlıyorum. Belediyenin ilgisi bunlarla da sınırlı kalmamıştı. Dönemin Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı Erdem Saker, ODTÜ'ye gelerek proje jürilerimize katılmış ve dinlediği projeler hakkında görüşlerini bizlerle paylaşmıştı. Bugün için gerçekleşmesi çok zor olan bu durumu o dönem mümkün kılan etmenlerden ikisi sanırım, Özcan Hocanın Bursalı olması

* ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğretim Üyesi, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi Editörü, Prof. Dr.

ve akademi dışı dünya ile güçlü ilişkilere sahip olmasıydı.

Hocadan devraldığım miras: Legal dersi

Özcan Hocanın lisans dönemimizde birçok dersimize girdiğini söylemiştim. Bunlardan birisi de CRP382 kodlu “*Legal and Administrative Aspects of Planning*” dersi idi. Biz öğrenciler arasında kısaca “legal” olarak anılan bu derste Özcan Hoca, imar hukukunun temel konuları ile Türkiye’de planlamanın uygulama aşamasını belirleyen yasal ve kurumsal durumu anlatırdı. Bugün o dersi ben veriyorum. Altaban Hocanın bölümdeki mirasının bir kısmını devralmış olmaktan ve yıllar önce çok severek kendisinden dinlediğim Legal’i şehircilik üçüncü sınıf öğrencilerine vermekten dolayı çok mutluyum. Dersi Hocadan devraldığım dönemde kendisi ile çok güzel sohbetlerimiz oldu, Hoca bana, dersi nasıl bir yaklaşım ve içerikle verdiğini aktarıp ve bazı tavsiyelerde bulundu. Ben de dersin içeriğini geliştirirken bu bilgilere ve önerilere

sadık kaldım ancak bir miktar değişiklik de yaptım.

Nevi şahsına münhasır olma

Altaban Hoca, eskilerin “nevi şahsına münhasır” dedikleri türden kendine özgü tarzı ve tavırları olan birisiydi. Herkesin çok iyi bildiği gibi harikulade bir el yazısı vardı ve birilerine yazılı olarak aktarmak istediklerini o güzel el yazısı ile kâğıda dökerdi. Büyük-küçük harf kullanımında bile kendine özgü bir yaklaşımı vardı.

Altaban Hocanın kendine ait tarzının bir diğer yansıması ise giyim kuşamında karşınıza çıkardı. Lisans döneminden beri Hocanın hep sık ve güzel giyinen birisi olduğunu düşünmüşümdür. Balıksırtı desenli kaşmir ceketleri, örme kravatları, son derece şık atkı ve fularları hep aklımda yer etmiştir. Ayrıca kıyafetlerindeki renk uyumu da dikkat çekiciydi. Çok iddialı olmayan ancak birbirini çok güzel bütünleyen bordo, yeşil ve kahverenginin farklı tonlarının ağırlıkta olduğu renklerde giyinirdi Hoca.

Nezakat sahibi ve geleneklere bağlı olma

2014 yılının Mayıs ayında oğlum Ozan dünyaya geldiğinde, Özcan Hocadan çok güzel bir mesaj almıştım. Hoca benimle özel olarak görüşmek istediğini söylemişti. Bunun üzerinde bir gün sözleşerek Fakülte’de buluştuk. Hocanın, akademik otoparktan fakülteye giriş koridorundaki odasındaydık, Hoca, sol avucumun içine bir küçük altın koydu, beni çok tebrik ettiğini, bir erkek çocuk babası olduğum için de ayrıca tebrik ettiğini söylemişti. Hocanın ne denli ince ve nezaket sahibi bir insan olduğuna ve gelenekçi yanının da ne kadar güçlü olduğuna o gün bir kez daha tanıklık ettim.

Aramızdaki bu güzel görüşme ve sohbetten 10 yıl sonra yine bir Mayıs ayında Sevgili Özcan Altaban Hocayı kaybettik. Bana öğrettikleri ve yol göstericiliği için minnettarım. Yattığı yer incitmesin, ışıklar yoldaşı olsun...

Özcan Altaban, Ankara Mezzaluna’da doğumgünü kutlaması, 2019-2020 (Şule Altaban Karabey arşivi).

DOÇ. DR. ÖZCAN ALTABAN HOCAMIZIN ANISINA

27 Mayıs 2024

Saat: 15:00

ODTÜ Mimarlık Fakültesi,
Kubbealtı

27.05.2024 tarihinde Doç. Dr. Özcan Altaban Hoca için düzenlenen anma toplantısının posterini (Hazırlayan: Arş.Gör. Ceyda Başaran)

“BAZILARI DİĞERLERİNDEN DAHA ÇOK PLANCIDIR”**Emine Yetişkul***

* ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
Öğretim Üyesi ve Bölüm Başkanı, Prof. Dr.

Doç. Dr. Özcan Altaban Hocamız, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Mimarlık Bölümünden 1961 yılında mezun olan bir mimardır. Ancak hepimizin bildiği üzere; çalışma hayatına İstanbul Belediyesi Planlama Müdürlüğünde başlamış, ardından 1965-1968 yılları arasında İngiltere’de şehir planlama alanında yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. Sonrasında Londra ve Liverpool Belediyelerinde çalışan Hocamız, 1970-1981 yılları arasında 10 yıldan fazla bir süre Ankara Metropolitan Alan Nazım Plan Bürosunda başuzman yardımcılığı ve yöneticilik görevlerini yürütmüş bir mimar ve şehir plancısıydı. 1981 yılından 2021 yılına kadar geçen 40 yıllık süre boyunca da ODTÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde öğretim üyesi olarak bulunmuştur.

Özcan Hocamızı ben ilk olarak 1993-1994 yıllarında, lisans eğitimim döneminde aldığım CRP301-302 Planlama Stüdyosu V-VI derslerinde tanıdım. O dönemde bizlere, orta ölçekli bir kentten bir büyükşehire hızla dönüşen Denizli Metropolitan Alanının 1/25.000 ölçekli planlama projelerinin nasıl yapılacağını ve kentin gelişimine nasıl yön verebileceğimizi yapısal plan ve eylem planı örnekleriyle öğretti. O dönemde biz öğrencileri, ne Denizli’nin bu denli hızlı bir şekilde büyüyerek metropolleşeceğini ne de hocamızın aslında Almanya doğumlu olup sonrasında Kanada’ya göç eden, “*The Modern Metropolis: Its Origins,*

Growth, Characteristics and Planning” adlı ünlü kitabın yazarı mimar şehirci Hans Blumenfeld’e benzediğini anlamıştık. O dönemki meslek insanlarının ve profesyonellerinin güzel el yazısı belki de onları günümüzden ayıran bir başka özellikleriydi. İlginçtir; David Lewis’in derlediği ve yazarları arasında Hans Blumenfeld’in de olduğu “*Growth of Cities (Architects’ Year Book XIII)*” adlı kitabının internet satışında, yazarların el yazılarını da içeren bir tanıtıma rastladım. Herhalde tesadüf değildir.

Özcan Altaban Hoca ile ikinci beraberliğim, 1997-1998 yıllarında Hocamın danışmanlığını yaptığı yüksek lisans tez çalışmasını yaptığım dönemindeydi. Tezimin başlığı, “*The Effects of Land Ownership on Urban Transformation Processes. A Case Study Öveçler (Ankara)*” idi. Belki de yine ben o dönemde öğrencisi olarak, son 25-30 yıldır kentlerimizin gelişimini belirleyen kentsel dönüşüm uygulamalarının bu denli yaygınlaşacağını anlamamıştım. İlgiçtir ki 1990’ların ikinci yarısında yazdığım tezimin başlığında kentsel dönüşümü bugün kullandığımız gibi “*urban transformation*” olarak adlandırmışız.

Ve son olarak yine Hans Blumenfeld için söylenmiş, benim de Hocam için söylemek istediğim şu cümleyi okuyorum ve Hocamızı saygıyla anıyorum.

“*Herkes plancı olmasına rağmen bazıları diğerlerinden daha çok plancıdır.*”